

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.12.2014 № 1528)

Ефективна ЕКОНОМІКА

Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет

№ 7, 2016 [Назад](#) [Головна](#)

0 0 0 0 0 0 0 0

УДК 330.101.2

*І. В. Гончарук,
аспірант кафедри економічної теорії, макро- та мікроекономіки,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, м. Київ*

ПОГЛИБЛЕННЯ ЗНАЧИМОСТІ МЕРЕЖЕВИХ РИНКІВ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

*Inna Honcharuk,
Graduate student of Department of Economic Theory of the Faculty of Economics at
Taras Shevchenko National University of Kyiv*

INCREASED IMPORTANCE OF NETWORK MARKETS IN THE CONTEXT OF GLOBALIZATION

У статті розглянуто сутність та значення мережесих ефектів, їх види та особливості; визначено умови функціонування мережесих утворень. Автор акцентує увагу на трансформаційних змінах в організаційній структурі фірм на світовому ринку та зростанні ролі мережесих ефектів.

The article examines the nature and value of network effects, their types and characteristics; The conditions of functioning network structures. The author focuses on the transformational changes in the organizational structure of firms on the world market and the increasing role of network effects.

Ключові слова: мережесі ефекти, конкуренція, економіка, інформаційно-комунікаційні технології, Інтернет.

Keywords: network effects, competition, economy, information and communication technologies, the Internet.

Постановка проблеми: На сьогодні, в умовах трансформації економічних систем, тотальної глобалізації та конкурентного розвитку світових ринків, необхідно теоретико-методологічно обґрунтувати та забезпечити поступовий перехід до нової парадигми, концепції, моделі розвитку, яка може бути визначена як інформаційно-мережева економіка з інноваційно-конкурентною домінантою розвитку, заснованою на нових знаннях, ІКТ, інтелектуалізації і «мерезації» бізнесу, методах активної конкурентної боротьби та отриманні різних інтегрально-синергетичних ефектів. Саме

Аналіз останніх досліджень і публікацій: Тема даної роботи досить широко висвітлена як у зарубіжній, так і у вітчизняній літературі, їй присвячена значна кількість публікацій. Методологічні основи дослідження мережесих ефектів розроблені в працях Р. Вайбера, Д. Брайчі, К.А. Бендукідзе, В.Н. Бугорського, А.А. Грищенко, В.Л. Іноземцева, М.Л. Катца, М. Шапіро та інших. Сутність мережесих утворень як нової форми організації бізнесу та їх класифікація представлена в роботах Р. Майлза і Ч. Сноу.

Таким чином, **метою статті** є обґрунтування сутності поняття «мережесі ефекти» та визначення ролі мережесих ринків в умовах глобалізації.

Виклад основного матеріалу. У сучасному світі все більшого значення набувають інформаційні технології, які призводять до прискорення комунікаційних процесів у всіх сферах людської діяльності. Це, в свою чергу, веде до формування нових підходів щодо організації взаємодії суб'єктів соціально-економічної діяльності як в рамках окремих країн, так і на міжнародному рівні. Всеохоплююче впровадження інформаційних технологій створило феномен нової економіки, одним із найбільш яскравих проявів якої - поява і швидке зростання ринків так званих мережесих благ.

Мережесі ефект - феномен зростання споживчої цінності мережі по мірі зростання числа її вузлів. Тобто спостерігається збільшення значимості об'єкта споживання по мірі збільшення кількості користувачів та зв'язків між ними. Наприклад, споживча цінність мобільного оператора, який щойно вийшов на ринок близька до нуля, оскільки мережа його користувачів невелика. У той же час, якщо з часом кількість споживачів зростатиме, тобто окремий користувач зможе отримати доступ на вигідних умовах до переважної більшості особистих знайомих та потенційних ділових партнерів - він неформально стає незамінним. Випадків мережесі ефекту в сучасному світі більш ніж достатньо - від класичного прикладу розвитку мережі інтернет, до не менше класичного становлення соціальних мереж та блогів. Зростаючий масштаб явища, потенційний обсяг ринку та активний розвиток комунікаційної сфери роблять мережесі ефект дуже цікавим об'єктом вивчення і не менш цікавим простором для роботи.

У глобальній інформаційній економіці мають місце різні інформаційно-мережесі ефекти, тобто ефекти від інновацій, від мережесі взаємодії, від інтеграції бізнесу. По суті, це синергічно-мережесі (інтегральні) ефекти, що виражаються в різних формах. Х.Р. Веріан виділяє два основних види мережесих ефектів: прямі мережесі ефекти (direct network effects) і непрямі мережесі ефекти (indirect network effects).

Мережесі ефекти, з одного боку, виражають специфічні ефекти, що виникають в результаті впровадження ІКТ, здійснення електронного бізнесу та взаємодії в глобальних мережах, а з іншого - сприяють зростанню загальної продуктивності в економіці. Дані ефекти можуть бути отримані також в результаті застосування передових методів здійснення конкуренції, інтеграції ІКТ-бізнесу, координації мережесіми взаємодіями, випереджаючого програмування та управління економічною поведінкою конкурентів і споживачів, за допомогою конкурентного креативного маркетингу, менеджменту, логістики тощо.

ІКТ створюють додаткові фактори зростання доданої вартості, що реалізується компаніями, які формуються, з одного боку, з можливості знижувати витрати виробництва за рахунок зростання швидкості обробки і передачі інформації, вдосконалення управління, а з іншого - шляхом підвищення ринкової привабливості товарів та послуг в результаті скорочення часу розробки нових продуктів і здійснення сервісного обслуговування. У сфері управління економічний потенціал інтеграції ІКТ в традиційні галузі народного господарства реалізується, в першу чергу, як результат розвитку інформаційних систем управління, які дозволяють оптимізувати інформаційні потоки на підприємствах, фірмах і створити можливість економії як виробничих, так і транзакційних витрат. Вони знижують економічні ризики, скорочують витрати часу, оптимізуючи логістику фірм.

Яскравим прикладом поглиблення значимості мережесих ефектів на світовому ринку є розгляд даної проблематики на Всесвітньому економічному форумі (WEF). У цьому році форум відбувався 21-24 січня на швейцарському курорті Давос та мав назву "нове глобальне середовище". Але обговорення в межах Форуму загалом стосувалися потужності мереж. Критики зазначали, що дана тема не варта розгляду, оскільки не принесла значних результатів, однак, той факт, що понад 2500 найвпливовіших людей у світі прийняли участь у Форумі, свідчить про те, що тема мережесих ринків набуває популярності та значимості не тільки серед

науковців, а й серед бізнесменів. Це підтверджується словами одного із членів ВЕФ: «В кінцевому рахунку, контакти означають контракти».

Всесвітній економічний форум (World Economic Forum) опублікував Індекс мережевої готовності 2015 року (Networked індекс готовності до 2015), що характеризує рівень розвитку інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) в світі та його вплив на державну конкурентоспроможність. У доповіді «Глобальний звіт про розвиток інформаційних технологій-2015» (Глобальна інформаційна технологія Доповідь 2015: ІКТ для інклюзивного зростання) представлені дані про розвиток ІКТ в 143 країнах світу.

Індекс мережевої готовності - комплексний показник розвитку ІКТ, який випускається Всесвітнім економічним форумом і міжнародною школою бізнесу INSEAD з 2002 року в рамках спеціальної щорічної серії доповідей про розвиток інформаційного суспільства в країнах світу. У 2013 році до проекту приєдналася Вища школа управління імені Семюела Кертіса Джонсона при Корнельському університеті (Samuel Curtis Джонсон Вища школа менеджменту).

В даний час дослідження вважається найбільш повним та авторитетним джерелом міжнародної оцінки впливу ІКТ на конкурентоспроможність країн її добробут їх громадян. Використовується як засіб аналізу для побудови порівняльних рейтингів, що відображають рівень розвитку інформаційного суспільства в різних країнах. Автори дослідження виходять з положення, згідно з яким існує тісний зв'язок між розвитком ІКТ та економічним благополуччям, оскільки ІКТ грають сьогодні провідну роль у розвитку інновацій, підвищення продуктивності та конкурентоспроможності, диверсифікують економіку і стимулюють ділову активність, тим самим сприяючи підвищенню рівня життя людей. Цей взаємозв'язок був вперше відзначений на Всесвітньому економічному форумі 2001 року і описаний в першому Глобальному звіті з інформаційних технологій. Передбачається, що Індекс повинен використовуватися державами для аналізу проблемних моментів в їх політиці та здійснення моніторингу свого прогресу в області впровадження нових технологій.

Індекс вимірює рівень розвитку ІКТ по 53 параметрам, об'єднаним в три основні групи:

- Наявність умов для розвитку ІКТ.
- Готовність громадян, ділових кіл і державних органів до використання ІКТ.
- Рівень використання ІКТ в громадському, комерційному та державному секторах.

Розрахункова частина Індeksu виконана на підставі статистичних даних міжнародних організацій, а також результатів щорічного комплексного опитування думки керівників, що проводиться Всесвітнім економічним форумом спільно з власною мережею партнерських інститутів (дослідних та ділових організацій) в країнах, що стали об'єктами дослідження. У підсумковому звіті показники зводяться в єдиний Індекс мережевої готовності. У доповіді містяться детальні профілі країн, по кожній країні представлені: загальна картина економічного розвитку в частині проникнення та використання ІКТ, статті вчених та експертів, а також рейтинги і велика кількість статистичних таблиць з усіма показниками, що використовувалися для розрахунку Індeksu.

У звіті на 2015 рік представлені дані за Індексом мережевої готовності в 143 країнах світу. Перше місце в рейтингу розвитку ІКТ зайняв Сінгапур. В першу десятку найбільш розвинених в цьому відношенні країн також увійшли: Фінляндія, Швеція, Нідерланди, Норвегія, Швейцарія, Сполучені Штати, Великобританія, Люксембург і Японія.

Провідні держави з перехідною економікою, зокрема країни БРИК, незважаючи на поліпшення деяких показників, як і раніше відстають від більшості розвинених економік: Китай займає 62 місце, Бразилія - 84, Індія - 89. Ці держави стикаються з істотними викликами, які заважають більш активному впровадженню та використанню ІКТ та продовжують зазнавати труднощів з реалізацією свого потенціалу. Недостатні компетенції, нерозвинені інститути, інші слабкі місця в політичній і адміністративній сферах, в тому числі пов'язані з бізнес-кліматом, є основними недоліками, які стримують розвиток підприємництва та інновацій. З іншого боку, ряд країн, які розробили стратегічне бачення щодо розвитку потенціалу ІКТ, показують більш позитивну динаміку, їх позиції в рейтингу за останні роки значно зросли. Серед них, зокрема, Об'єднані Арабські Емірати (23 місце), Латвія (33), Маврикій (45), Македонія (47), Вірменія (58) і Грузія (60).

Цього року Україна поліпшила свої позиції на десять пунктів в порівнянні з попереднім роком, і займає 71 місце в рейтингу, між [Тринідад і Тобаго](#) та [Кувейтом](#). До сильних сторін України, на думку експертів, відноситься низька вартість доступу до інфраструктури ІКТ і грамотність дорослого населення, в той час як нерозвиненість ринку, неефективність юридичної системи і слабка сприйнятливості компаній та державних структур до впровадження інформаційних технологій заважають країні піднятися в рейтингу вище.

Висновки: Отже, в умовах глобальної інформаційно-інноваційно економіки, коли формуються та починають діяти нові закономірності і виникають нові явища, потрібні нові теоретико-методологічні підходи, концепції, моделі і методи управління, регулювання та координації, а також оцінки різноманітних інтегральних та мережевих ефектів.

Література.

1. Acemoglu, D., A. Ozdaglar, and A. Tahbaz-Salehi, 2013, "The Network Origins of Large Economic Downturns," NBER Working Paper No. 19230.
2. Choudary, S. P. Reverse network effects: Why scale may be the biggest threat facing today's social networks [Electronic resource] / S. P. Choudary // The Next Web. — 22 Dec. 2012. — Available at: \www/URL: <http://thenextweb.com/insider/2012/12/22/reverse-network-effects-why-scale-may-bethe-biggest-threat-facing-todays-social-networks/?fromcat=all>. — 10.06.2015.
3. De Benedictis L, S. Nenci, G. Santoni, L.Tajoli, C. Vicarelli, 2013, "Network Analysis of World Trade Using the BACI-CEPII Database," CEPII Working Paper, No.24.
4. Hidalgo, C., 2014, "A Tale of Two Literatures: Social Networks and Network Science: An Interdisciplinary Review," unpublished draft.
5. Katz, M. L. Network Externalities, Competition, and Compatibility [Electronic resource] / M. Katz, C. Shapiro // The American Economic Review. — 1985. — Vol. 75, № 3. — P. 424-440. — Available at: \www/URL: <http://www.jstor.org/stable/1814809>. — 10.06.2015.
6. Mulgan G.J. Communications and Control: Networks and New Economies of Communication. N.Y., 1991. P. 19.
7. Newman M., 2010, Networks: an Introduction, Oxford University Press, 805 p.
8. Wasserman S. Social Network Analysis: Methods and Applications. Cambridge, 1994. P. 4.
9. World Economic Forum, Global Competitiveness Report, 2015 <http://www.weforum.org/gcr>.
10. Ігнатюк, А. І. Моделі мережевих ефектів та їх практич не застосування [Текст] / А. І. Ігнатюк, В. В. Ігнатюк // Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки. — 2012. — Вип. І(45). — С. 405-418.
11. Кастельс М. Становление общества сетевых структур / Новая постиндустриальная волна на Западе. Антология. Под ред. В.Л. Инноземцева. М., 1999. С. 494.

References.

1. Acemoglu, D., A. (2013) "The Network Origins of Large Economic Downturns," NBER Working Paper, No. 19
2. Choudary, S. P. (2012) "Reverse network effects: Why scale may be the biggest threat facing today's social networks", The Next Web, [Online], 22 Dec., Available at: <http://thenextweb.com/insider/2012/12/22/reverse-network-effects-why-scale-may-bethe-biggest-threat-facing-todays-social-networks/?fromcat=all>.
3. De Benedictis L, S. Nenci, G. Santoni, L.Tajoli, C. Vicarelli (2013), "Network Analysis of World Trade Using the BACI-CEPII Database", CEPII Working Paper, No.24.
4. Hidalgo, C. (2014), "A Tale of Two Literatures: Social Networks and Network Science: An Interdisciplinary Review", unpublished draft.
5. Ihnatyuk, A. I., V.V. Ihnatyuk (2012) "Modeli merezhevyyh effektiv ta ih praktichne zastosovannya, Bulletin Chernivetskoho torhovelno-ekonomichnoho instytutu. Ekonomichni nauky, Vol. And (45), p. 405-418.
6. Kastels M. (1999) "Stanovlenye obschestva setevih stryktyr", Postyndstryalnaya Novaya volna nA Zapade. Antolohyya. p. 494.
7. Katz, M. L. (1985), "Network Externalities, Competition, and Compatibility" The American Economic Review [Online], Vol. 75, № 3., P. 424-440., Available at: <http://www.jstor.org/stable/1814809>.
8. Mulgan G.J. (1991) "Communications and Control: Networks and New Economies of Communication", N.Y, p. 19.
9. Newman M. (2010), "Networks: an Introduction", Oxford University Press, p. 805.
10. Wasserman S. (1994) "Social Network Analysis: Methods and Applications", Cambridge, p. 4.
11. World Economic Forum (2015), Global Competitiveness Report.

Стаття надійшла до редакції 01.07.2016 р.

ТОВ "ДКС Центр"